

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра хореографії

КЕРНИЧИШИН СТАНІСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

**«ЕВОЛЮЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ»**

Спеціальність: 024 Хореографія

Освітньо-професійна програма Хореографія

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ГОЛОВЕЙ ВІКТОРІЯ ЮРІЇВНА

докторка філософських наук,
професорка кафедри культорології

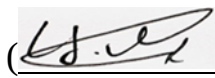
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 4

засідання кафедри хореографії

від «10» листопада 2025 року

Завідувач кафедри

() М. ЦАПЯК

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена комплексному дослідженню історичної еволюції, структурних принципів та організаційної побудови європейського бального танцю. Робота містить як теоретичний аналіз розвитку танцювальної культури Європи, так і дослідження сучасних технічних, композиційних та організаційних засад функціонування цієї сфери.

Об'єкт дослідження: європейський бальний танець як культурно-історичне, соціальне та спортивно-хореографічне явище.

Предмет дослідження: еволюція структури, техніки, композиції та організаційної системи європейського бального танцю в контексті історичного розвитку та сучасних міжнародних стандартів.

Мета дослідження: визначити закономірності розвитку європейського бального танцю, розкрити трансформацію його структурних, технічних та організаційних складників, дослідити діяльність провідних міжнародних федерацій і проаналізувати сучасні методики формування хореографічних композицій.

Наукова новизна: уперше здійснено комплексний аналіз одночасно структурних, технічних та організаційних аспектів європейського бального танцю. Уточнено класифікацію історичних етапів розвитку та технічних моделей Standard і Latin. Визначено взаємозв'язок між еволюцією структури танцю та діяльністю міжнародних федерацій WDSF і WDC. Розроблено практичні рекомендації щодо формування композиції та структури танцю в сучасній педагогічній та сценічній практиці. Систематизовано методики тренерської підготовки в контексті сучасних європейських стандартів.

Висновки: у магістерській роботі обґрунтовано, що європейський бальний танець є динамічним культурним явищем, розвиток якого обумовлений історичними, соціальними та організаційними чинниками. Проаналізовано шлях від придворних форм до сучасного спортивно-

хореографічного мистецтва. Узагальнено діяльність міжнародних федерацій WDSF та WDC як ключових структур, що формують техніку, правила та глобальну систему розвитку бального танцю. Практична частина довела залежність композиційних і технічних особливостей танцю від сучасних методик підготовки спортсменів. Розроблені рекомендації можуть бути використані викладачами, тренерами та хореографами в освітньому процесі.

Ключові слова: європейський бальний танець, WDSF, WDC, структура танцю, техніка виконання, композиція, музично-ритмічна інтерпретація, організаційна система, історія танцю, хореографія, стандартизація, суддівство, методика, підготовка спортсменів.

SUMMARY

This master's thesis is devoted to a comprehensive study of the historical evolution, structural principles, and organizational structure of European ballroom dancing. The thesis contains both a theoretical analysis of the development of European dance culture and a study of the contemporary technical, compositional, and organizational foundations of this field.

Object of research: European ballroom dancing as a cultural, historical, social, and athletic-choreographic phenomenon.

Subject of research: the evolution of the structure, technique, composition, and organizational system of European ballroom dancing in the context of historical development and contemporary international standards.

Research objective: to identify patterns in the development of European ballroom dancing, reveal the transformation of its structural, technical, and organizational components, examine the activities of leading international federations, and analyze contemporary methods of choreographic composition.

Scientific novelty: for the first time, a comprehensive analysis of the structural, technical, and organizational aspects of European ballroom dancing has been carried out. The classification of historical stages of development and

technical models of Standard and Latin has been refined. The relationship between the evolution of dance structure and the activities of the international federations WDSF and WDC has been determined. Practical recommendations have been developed for the formation of dance composition and structure in contemporary pedagogical and stage practice. Training methods have been systematized in the context of contemporary European standards.

Conclusions: The master's thesis substantiates that European ballroom dancing is a dynamic cultural phenomenon, the development of which is determined by historical, social, and organizational factors. The path from court forms to modern sports and choreographic art is analyzed. The activities of the international federations WDSF and WDC as key structures that shape the technique, rules, and global system of ballroom dance development are summarized. The practical part proved the dependence of the compositional and technical features of dance on modern methods of training athletes. The developed recommendations can be used by teachers, coaches, and choreographers in the educational process.

Keywords: European ballroom dancing, WDSF, WDC, dance structure, performance technique, composition, musical and rhythmic interpretation, organizational system, dance history, choreography, standardization, judging, methodology, athlete training.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ	
1.1. Витоки та становлення бального танцю в Європі.....	10
1.2. Розвиток придворних та соціальних танців.....	13
1.3. Формування базових технічних і композиційних принципів.....	16
1.4. Вплив культурно-історичних чинників на еволюцію структури.....	19
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ	
2.1. Історія створення міжнародних федерацій WDSF та WDC.....	22
2.2. Структура та функціонування організаційних систем.....	25
2.3. Механізми стандартизації техніки й правил суддівства.....	28
2.4. Система підготовки спортсменів і тренерів.....	31
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНІЧНІ ТА ХОРЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	
3.1. Композиція та музично-ритмічна інтерпретація, сценарно-композиційний план постановки «Час».....	34
3.2. Аналіз техніки виконання, опис композиції.....	39
3.3. Композиція та музично-ритмічна інтерпретація, взаємодія у парі.....	44
3.4. Практичні формування структури танцю, опис рухів.....	46
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	54

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та інтенсивних культурних трансформацій особливої ваги набувають мистецькі явища, що поєднують у собі історичну спадкоємність, соціальну функціональність і здатність до адаптації в нових культурних та організаційних контекстах. Одним із таких феноменів є європейський бальний танець – складне багатогранне явище, яке протягом століть еволюціонувало від народних і придворних форм до сучасного спортивно-хореографічного мистецтва з чітко вибудованою організаційною системою, стандартизованою технікою та міжнародною інституційною структурою.

Європейський бальний танець сформувався на перетині соціальних, культурних і естетичних процесів, відображаючи історичні зміни у світогляді, уявленнях про тілесність, партнерську взаємодію, музичну структуру та сценічну репрезентацію. Його розвиток нерозривно пов'язаний із придворною культурою доби Відродження, становленням соціальних танців Нового часу, формуванням класичних танцювальних жанрів XIX століття та подальшою стандартизацією у XX столітті. Саме ці етапи зумовили виникнення чіткої структурної моделі бального танцю, що поєднує художню виразність, технічну регламентованість і організаційно-управлінські механізми.

Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного осмислення європейського бального танцю не лише як виду сценічного або спортивного мистецтва, а як цілісної системи, що включає історичні, технічні, композиційні та організаційні складники. Попри значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам історії танцю або техніці виконання, проблема взаємозв'язку еволюції структури танцю з розвитком міжнародних організаційних систем, механізмів стандартизації та підготовки спортсменів і тренерів потребує ґрунтовного узагальнення. Особливо важливим є аналіз діяльності провідних міжнародних федерацій – WDSF та WDC – як

ключових інституцій, що формують сучасний вигляд європейського бального танцю.

У сучасній українській хореографічній освіті та практиці спостерігається зростання інтересу до бального танцю як універсальної форми мистецької та спортивної діяльності. Проте теоретичне осмислення його еволюції, структурних принципів і організаційної системи залишається фрагментарним. Це зумовлює потребу у формуванні цілісного наукового підходу, який дозволить розкрити закономірності розвитку бального танцю, його технічної та композиційної мови, а також механізмів функціонування в міжнародному культурному просторі.

Об’єкт дослідження – європейський бальний танець як культурно-історичне, соціальне та спортивно-хореографічне явище.

Предмет дослідження – еволюція структури, техніки, композиції та організаційної системи європейського бального танцю в історичному та сучасному контекстах.

Мета дослідження – комплексно дослідити закономірності розвитку європейського бального танцю, виявити особливості формування його структурних і організаційних засад, а також проаналізувати сучасні технічні й композиційні принципи на прикладі практичної хореографічної постановки.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено виконання таких **завдань дослідження**:

- проаналізувати історичні витоки та основні етапи розвитку європейського бального танцю;
- охарактеризувати процес становлення придворних і соціальних танців та їх вплив на формування структури бального танцю;
- визначити базові технічні й композиційні принципи європейського бального танцю;
- дослідити вплив культурно-історичних чинників на еволюцію його структури;

- проаналізувати організаційну систему європейського бального танцю та діяльність міжнародних федерацій WDSF і WDC;
- розкрити механізми стандартизації техніки й правил суддівства;
- охарактеризувати систему підготовки спортсменів і тренерів;
- здійснити практичний аналіз хореографічної композиції «Час», визначивши її композиційні та музично-ритмічні особливості;
- сформулювати методичні та практичні рекомендації щодо формування структури бального танцю в сучасній хореографічній практиці.

Методи дослідження включають історико-культурний аналіз, мистецтвознавчий аналіз, компаративний метод, структурно-функціональний підхід, спостереження, узагальнення та систематизацію теоретичного й практичного матеріалу.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до дослідження еволюції структури та організаційної системи європейського бального танцю, а також у поєднанні теоретичного аналізу з практичним осмисленням сучасної хореографічної постановки. Уточнено взаємозв'язок між розвитком сучасного бального танцю та формуванням міжнародних інституцій, що регламентують його функціонування.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання матеріалів і висновків роботи в освітньому процесі хореографічних закладів, у діяльності тренерів і хореографів, а також у підготовці та постановці сучасних бальних композицій.

Апробація результатів дослідження здійснена на Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика» (15-17 грудня 2025 р). Основні положення та висновки роботи були представлені в доповідях, ключові тези опубліковані у збірнику матеріалів конференції під назвою «Витоки бального танцю в Європі та їх розвиток», «Історія створення міжнародних федерацій WDSF та WDC» [Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика: Матеріали

Міжнар. наук.-практ. конф. (15-17 грудня 2025 р). URL:
https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/nsn_31.pdf

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять підрозділи, висновків, списку використаних джерел та наукової літератури й додатків. Обсяг тексту – 54 сторінки, з них основна частина – 45 сторінок. Список літератури містить 50 джерел, більшість з яких – англійською мовою.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

1.1. Витоки та становлення бального танцю в Європі

Європейський бальний танець формувався протягом багатьох століть, проходячи шлях від ритуальних форм до розвиненої кодифікованої системи, що охоплює техніку, етикет, соціальні ролі та педагогічні практики. Розуміння цієї історичної еволюції є ключем до усвідомлення сучасної структури бального танцю як багаторівневої культурної та освітньої системи.

Походження та первісні форми європейського танцю. Перші європейські танцювальні практики мали колективний характер і були пов'язані з ритуалом та святковими діями. За спостереженнями К. Закса, ранні танці виконували функцію соціальної інтеграції та колективної ідентичності, формуючи “єдність руху та спільноти” (Sachs, 1963, p. 41). Простота рухів поступово змінювалася, що відображає соціальні трансформації та зміни норм поведінки.

Народні традиції Європи - французький бранль, італійське сальтарелло, англійський контрданс, іспанські *diferencias* - заклали основу для формування пізніших придворних танців. М. Есес підкреслює, що ці танці були формою “соціальної гри”, у якій музичні трансформації безпосередньо впливали на структуру руху (Esses, 1992, p. 88).

Середньовіччя та передумови Ренесансу. У середньовічну добу танець поступово стає частиною світських урочистостей. Значну роль відіграло поширення церемоніальних процесій і танців, що створили базу для формування більш складних форм XV століття. За дослідженням А. Крись, саме в ранній добі спостерігається перехід від стихійних танців до упорядкованих структур, які згодом увійшли до європейського придворного ритуалу (Крись, 2020, с. 152).

Танець доби Відродження: гуманістична основа та нова естетика. Ренесанс став епохою, коли танець отримує статус мистецтва й соціальної

практики, що виражає культуру поведінки, тілесності та шляхетності. Дж. Невіл зауважує, що у XV столітті танець стає “знаком освіченої людини”, оскільки вимагав не лише технічної вправності, а й інтелектуальної підготовки та знання етикету (Nevile, 2004, p. 57).

Вороновська підкреслює, що в цей період танець виконує також важливу соціальну функцію - він був моделлю поведінки, через яку аристократія демонструвала стриманість, шляхетність та вишукану манеру (Вороновська, 2014, с. 106). У формування професії майстра танцю та кодифікація техніки, ключовим етапом розвитку стало появлення професійних майстрів танцю (*maestri di danza*) та перших танцювальних трактатів, які стали основою для подальшої систематизації бального танцю. До найважливіших джерел належать: Доменіко да П'яченца, трактат *De arte saltandi et choreas ducendi* (1455). Автор сформулював принципи *misura, memoria, partire di terreno*, що визначали гармонію руху (Domenico, 1455, p. 7). Гульєльмо Ебрео да Пезаро, трактат *De pratica seu arte tripudii* (1463). Він наголошував на взаємозв'язку техніки, манери та придворної етики (Guglielmo Ebreo, 1993, pp. 33–34). Туано Арбо, трактат *Orchesography* (1589), у якому вперше систематизовано нотний запис танцю, правила ведення та партнерства (Arbeau, 1967, p. 52). Фабріціо Карозо, трактат *Il Ballarino* (1581). Карозо детально описує рухи, позиції, взаємодію партнерів і костюмні вимоги (Caroso, 1581, pp. 14–15). Шариков підкреслює, що саме в цих трактатах закладено основи європейської танцювальної техніки - від *révérénce* до *galliard*, які стали фундаментом майбутньої академічної хореографії (Шариков, 2013, с. 131).

Культура тіла, етикет і соціальна значущість танцю. Г. Храброва відзначає, що Відродження принесло нове розуміння тілесності: тіло стало “носієм соціальних смислів”, а танець – способом їх репрезентації (Храброва, 2017). Реверанс, за етимологічними джерелами, був формою вияву пошани та символом соціальної ієрархії (Горох, 2025). У статті Кіндер і Головей (2025, с. 231) зазначено, що танець у Відродженні виконував роль “соціального

інструмента виховання”, формуючи норми шляхетності та контролю тіла. Авторки наголошують, що придворний танець був не лише розвагою, але й механізмом засвоєння соціальної поведінки. Таким чином, танець цієї доби є одночасно мистецтвом, педагогічною практикою та соціальним регулятором.

Розвиток танцювальних шкіл та освітніх моделей. На основі трактатів були сформовані перші танцювальні школи. Їх діяльність включала: оволодіння базовою технікою; навчання етикету; уміння взаємодіяти з партнером; знання музичної структури; освоєння простору танцю (Крись, 2020, с. 153). Це заклало основу для подальшої систематизації бального танцю як освітнього процесу.

Італія та Франція виступали як центри формування бальної культури. Італійські та французькі двори XVI століття стали головними осередками розвитку танцю. За даними Library of Congress (Renaissance Dance, 2024), придворні танці перетворюються на демонстрацію статусу та вихованості. Біографічні матеріали про Помпео Діобоно засвідчують високий рівень організації танцювального мистецтва в Італії та професіоналізацію викладачів (Di Marco, 1991). Соціальні функції та релігійний контекст. Л. Ренберг досліджує парафіяльні танці у ранньомодерній Англії та Скандинавії, підкреслюючи їхню соціальну функцію як форми комунікації громади (Renberg, 2023). У роботі 2022 року авторка акцентує на взаємозв'язку танцю та релігійних практик, що формували уявлення про допустимі й недопустимі форми тілесної поведінки (Renberg, 2022). Це демонструє амбівалентність танцю як мистецтва та соціального явища. Еволюція партнерських стосунків у танці. За Віттмером (2017, р. 11), партнерський танець формується як “діалогічна взаємодія”, де ведення та слідування ґрунтуються на довірі, ритмі та спільній координації. Ренесансні форми *passeggio*, *contrapasso*, *riverenza* створили перший структурний каркас майбутньої бальної взаємодії.

Отже, у XIV-XVI століттях були сформовані ключові компоненти європейського бального танцю: кодифікована техніка, усталені форми

партнерської взаємодії, поєднання музики й руху, розвиток педагогічних моделей, формування придворного етикету, перші професійні майстри танцю. Ці процеси визначили логіку подальшої еволюції - від соціального танцю до сценічного й спортивного, а також створили ґрунт для організаційної системи бального танцю в Європі.

1.2. Розвиток придворних та соціальних танців

Розвиток придворних і соціальних танців у Європі є фундаментальним етапом еволюції бального мистецтва, оскільки саме в межах цієї взаємодії - між елітарною та побутовою культурами - формуються ключові принципи танцювальної техніки, етикету та стилістики руху. Саме синтез придворних традицій та народних впливів упродовж XV-XVII століть визначив структуру класичного європейського танцю, його жанрову палітру, соціальні функції та організаційні моделі.

Перші прояви придворного танцю постають у результаті трансформації народних та ритуальних форм, які з часом набували ознак представницької культури. Як зазначає Вороновська, вже в добу Відродження відбувається “аристократизація” танцю, його перетворення на мистецький акт, що вимагає витонченості та відповідності придворному етикету (Вороновська, 2014, с. 108).

У цей період особливу популярність мали бас-данси, паванни, алеманди, які виконувалися у спокійному темпі та вирізнялися врівноваженими рухами. Їх стриманість символізувала шляхетність та високий соціальний ранг виконавців. У трактаті Доменіко да П'яченци зазначено, що рух у придворному танці має бути “розумним, розваженим та підпорядкованим міру” (Domenico, 1455, p. 12).

Придворний танець слугував не лише формою мистецької діяльності, а й важливим елементом політичного та соціального життя. Дослідниці К. Кіндер і В. Головей підкреслюють, що танці при дворі виконували роль

“інструмента соціальної комунікації”, адже вони демонстрували статус учасників та їхню інтегрованість у придворну спільноту (Кіндер & Головей, 2025, с. 230).

Саме тому у придворному середовищі кожен рух мав чітко визначене значення. Наприклад, реверанс – акт шанобливої вітальної взаємодії - був обов’язковим елементом танцю. Його етимологічне походження пов’язане з поняттям “підкорення” та “вияву поваги” (Горох, 2025), що підкреслює соціальну природу придворного танцю.

Кодифікація придворних танців та розвиток жанрів. У XV-XVI століттях з’являються перші твори, що систематизують придворну танцювальну культуру: Гульєльмо Ебрео да Пезаро вважав танець “дзеркалом шляхетної поведінки”, де форма руху повинна узгоджуватися з моральною досконалістю (Guglielmo Ebreo, 1993, pp. 45-46). Туано Арбо, автор трактату *Orchesography*, вперше детально описав правила парного танцю, техніку виконання, темпоритмічні схеми та використання музичного супроводу (Arbeau, 1967, p. 73). Фабріціо Карозо у *Il Ballarino* представив розгорнуту класифікацію придворних танців, включаючи паванну, гаєрду, канарійський танець та балло, з детальним аналізом взаємодії партнерів (Caroso, 1581, pp. 52-55). Ці трактати стали основою становлення придворного танцю як мистецтва з чіткою структурою та строгими правилами.

Поширення придворних танців у Європі: Італія, Франція та Англія. У XVI столітті Італія та Франція стають провідними центрами придворного танцю. Як зазначають матеріали Library of Congress, французькі двори запровадили складну систему церемоніалу, де танець був ключовим елементом палацового життя (Renaissance Dance, LOC, 2024). Італійські танцювальні майстри – Діобоно, Карозо, Ебрео – формували стиль, який згодом став європейським стандартом. Біографічний словник Treccani свідчить про високий рівень професіоналізації танцю в Італії, де танцмейстер був важливою фігурою при дворі (Di Marco, 1991). В Англії придворна

культура активно взаємодіяла з народними формами – контрдансами, які поступово стали частиною придворних бальних вечорів. Ренберг підкреслює, що цей синтез був характерною ознакою англійської танцювальної традиції (Renberg, 2023).

Музичні трансформації та їхній вплив на розвиток танцю. Зміни в танцювальній музиці відіграли важливу роль у формуванні жанрового різноманіття придворних танців. За Браммелом, перехід від модальної структури до ритмічно чітких метричних форм сприяв появі нових танців, що відповідали потребам соціального та придворного середовища (Brummel, 2016). Музика почала диктувати структуру руху, що забезпечило розвиток таких танців, як: вольта - урочистий, акцентований танець; гальярда – жвавий танець із складною стрибковою технікою; куранта – швидкий танець з безперервними рухами. Це сприяло формуванню нової динаміки придворного танцю.

Соціальні танці та їх взаємодія з придворною традицією. Це танці, що виникали в побутовому середовищі, часто ставали основою для створення придворних форм. Водночас, придворна культура впливала на соціальні танці, стандартизуючи їх. Шариков зазначає, що більшість танців, які ми сьогодні називаємо “придворними”, мають народне коріння, але в процесі адаптації вони набували стилізованості та вишуканості (Шариков, 2013, с. 133). У Франції бранль, який був народним хороводом, перетворюється на придворний танець із суворими правилами. В Англії ж контрданси залишалися більш демократичними, що сприяло їхньому швидкому поширенню.

Танець як компонент соціального виховання. Танець у ранньомодерній Європі не обмежувався естетичною функцією - він був елементом виховання та соціалізації. У статті К. Кіндер і В. Головей зазначено, що танцювальні практики були “практикою дисципліни тіла”, яка віддзеркалювала моральні норми суспільства (Кіндер & Головей, 2025, с. 234). Арбо та Карозо у своїх

трактатах неодноразово наголошують, що правильний танець має поєднувати красу руху та моральну стриманість (Caroso, 1581, р. 76; Arbeau, 1967, р. 90).

Партнерська взаємодія та її формування в соціально-придворному середовищі. Взаємодія партнерів – ключова риса європейського бального танцю. За Віттмером, партнерський танець являє собою “діалог тіла”, який базується на взаємній відповідальності й довірі (Wittmer, 2017, р. 12). Саме придворне середовище надало цьому діалогу регламентованої форми: партнер має вести впевнено, але стримано; партнерка – слідувати плавно й витончено; жести - бути узгодженими з мінімальними коливаннями корпусу; рух – відповідати характеру танцю, темпу та соціальній ситуації. Ренесансні форми *passeggio*, *riverenza*, *contrapasso* стали першими моделями партнерської взаємодії, які згодом трансформувалися у класичні елементи європейського бального танцю.

Розвиток придворних і соціальних танців у Європі був процесом взаємодії високої культури та народних традицій. Саме завдяки цій взаємодії сформувалися: жанрове різноманіття танцю; стандартизована техніка; партнерська система; музично-ритмічні моделі; соціально-педагогічні функції танцю; кодифікація та професіоналізація танцювальних майстрів. Усе це стало фундаментом для подальшого розвитку європейського бального танцю як мистецтва, соціальної практики та освітньої дисципліни.

1.3. Формування базових технічних і композиційних принципів

Формування технічних і композиційних засад європейського бального танцю стало результатом тривалого процесу систематизації танцювальної практики, який охоплював період від середньовічних народних форм до кодифікованих придворних танців Ренесансу, Бароко та доби Просвітництва. Техніка, музична структура, організація простору, партнерська взаємодія - усі ці компоненти були поступово впорядковані в єдину систему, що заклала підґрунтя для сучасних європейських бальних програм.

Витоки технічної системи: від простого руху до регламентованої форми. Народні й соціальні танці середньовічної Європи формували первинний набір рухів - крок, стрибок, поворот, ковзання, притупи, жестові сигнали. Як зазначає К. Закс, ці рухи були простими й виконувалися «в межах колективної гри», де танець виступав способом соціальної інтеграції (Sachs, 1963). У бранлях, каролях, моресках, італійських баллах та іспанських *diferencias* закладалися основи моторики, ритміки та просторових побудов, які згодом були адаптовані до придворної культури (Esses, 1992). Однак саме доба Відродження започаткувала перехід до систематизованої техніки, де рух був не тільки елементом народного виконання, а й частиною освіченого етикету. Як наголошує Дж. Невіл, танець у XV столітті був частиною гуманістичної освіти та сприймався як «втілення гармонії тіла та інтелекту» (Nevile, 2004).

Перші трактати з танцю стали основою для формування повноцінної технічної системи. Тексти Доменіко да П'яченци, Гульєльмо Ебрео, Фабріціо Карозо та Туано Арбо визначили ключові поняття й рухові моделі, що вплинули на розвиток не лише бального, а й класичного танцю. Доменіко да П'яченца (XV ст.) у трактаті *De arte saltandi et choreas ducendi* автор окреслює шість принципів танцю: *misura* (міра, ритм), *memoria* (пам'ять), *partire di terreno* (орієнтація у просторі), *aiere* (плавність руху), *maniera* (манера), *movimento corporeo* (рух тіла). Ці фундаменти стали першим «технічним кодексом» європейського танцю (Early Music Muse). Гульєльмо Ебрео да Пезаро (1463), у трактаті *De pratica seu arte tripudii* наголошується на поєднанні техніки та етикету: танець виступає одночасно мистецтвом і соціальною дисципліною. Автор детально описує реверанс, кроки *bassadanza*, *quaternaria* та *saltarello*, вказуючи на їхню символіку (Guglielmo Ebreo, 1993). Фабріціо Карозо (1581), його трактат *Il Ballarino* систематизує структуру танцювального номера, вводить поняття: *geometria del ballo* (просторові малюнки), *leggiadria* (елегантність), *tempo ordinato* (організований темп), *regole della coppia* (правила взаємодії партнерів). Саме Карозо вперше фіксує

принципи партнерства, які ляжуть в основу майбутнього європейського бального танцю. Туано Арбо (1589), у *Orchesography* вперше подано нотний запис танцювальних моделей, схеми руху, опис техніки galliard, pavane, branle. Арбо деталізує структурну композицію танцю: вступ, основна частина, варіації, фігури, фінал (Arbeau, 1967). Як вважає Д. Шариков, саме ці трактати «кодифікували фундаментальні елементи техніки, що стали основою подальшої академізації європейського танцю» (Шариков, 2013).

Ренесансні трактати вперше кодифікували елементи, що виконували функцію сучасної танцювальної «азбуки». Серед них: *révérance* - знак поваги, жест соціальної ієрархії; етимологічний словник української мови трактує його як «вияв пошани, уклін» (Горех); *plie* - м'яке присідання, що стало базою не тільки бального, а й класичного танцю; *pas grave, pas simple, pas double* - основні кроки, що визначали композицію раннього танцю. *branle, contrapasso, passeggio* - групові та парні моделі руху. Як зазначає Г. Храброва, саме естетика тілесності Ренесансу надала цим рухам символічного значення, зробивши тіло «мовою соціального статусу» (Храброва, 2017).

Поступова математизація танцювальних структур відбулася у зв'язку з розвитком музики та придворного ритуалу. Основні композиційні принципи сформувалися під впливом музичної метроритміки. Дж. Браммел вказує, що перехід від модальних мелодій до метричних танцювальних форм сприяв появі чітких структур - періодів, тактів, квадратів (Brummel, 2016). Це стало підґрунтям для побудови фігур і варіацій. Карозо впроваджує своєрідну «геометрію танцю» - кола, діагоналі, квадрати. У придворному танці рух завжди узгоджувався з архітектурою залу. За Б. Віттмером, партнерство стало «діалогічною моделлю комунікації», де ведення й слідування виконували комплементарні ролі (Wittmer, 2017). У трактатах танець розглядається як форма поведінки - він структурує взаємини, відображає соціальний статус людини і вміння дотримуватися норм.

Спираючись на ренесансні джерела, у Європі сформувалися такі фундаментальні компоненти бальної хореографії: регламентовані рухові

моделі (pas, plie, riverenza); структурованість танцю (вступ, основна частина, рисунок, варіація, завершення); партнерська система «лідер - послідовник»; квадратна форма музики (8, 16, 32 такти); поєднання техніки, етикету і соціальної норми; фіксація танцю в письмовій формі (нотація та опис). Ці принципи ляжуть в основу подальшого розвитку – від дворянського менуету до вальсу XIX століття і стандартизованих європейських танців XX століття.

1.4. Вплив культурно-історичних чинників на еволюцію структури

Еволюція структури європейського бального танцю не була лінійним процесом. Вона формувалася під впливом широкого комплексу соціальних, культурних, естетичних, політичних і філософських чинників, які визначали зміст, форму, функцію та організаційні засади танцю в різні епохи європейської історії. Кожен період - середньовіччя, Ренесанс, бароко, класицизм, романтизм і модерна доба - вносив своє ідейне та структурне наповнення, змінюючи техніку, композицію, партнерську взаємодію, соціальний статус танцю.

У середньовічних громадах танець мав комунікативну, ритуально-обрядову та соціально-інтеграційну функції. Він був пов'язаний із календарними святами, церковними процесіями, громадськими зібраннями. Як зазначає К. Закс, танець виконували «як спільну дію, що символізує зв'язок громади» (Sachs, 1963). Саме тому ранні форми – кароль, бранль, мореска – мали просту структуру, колові або лінійні побудови, мінімальну роль індивідуальної техніки. Середньовічна культура тілесності була амбівалентною: з одного боку, танець сприймався як елемент розваги і задоволення, з іншого - як загроза моральній поведінці (Renberg, 2023). У цьому середовищі зароджуються соціальні моделі, що пізніше вплинуть на ранні придворні форми танцю.

Епоха Відродження принесла нове розуміння тіла, естетики та людської поведінки. Згідно з Г. Храбровою, Ренесанс утвердив «тіло як носій

культурного сенсу» - гармонії, вишуканості, шляхетності (Храброва, 2017). Це безпосередньо відобразилося в танці: рух став регламентованим, символічним, пов'язаним з придворним етикетом. У трактатах Доменіко да П'яченци, Гульєльмо Ебрео та Карозо кодифікуються: техніка (*pas, plie, riverenza*), просторові рисунки, музична структура, правила партнерської взаємодії. Як зазначає Jennifer Nevile, танець стає невід'ємною частиною виховання шляхетної особистості, формою «гуманістичного самоконтролю» (Nevile, 2004). Його структура формується як поєднання етикету, дисципліни та естетики.

В епоху Бароко прогресують театралізація танцю та посилення ролі придворних церемоній. У XVII столітті розвиток монархічних інституцій та придворної культури вплинув на ускладнення танцювальних структур. На французькому та італійському дворах танець стає елементом державної репрезентації. Як зазначає ресурс *Histoire de bal*, французький двір XVII ст. перетворив танець на інструмент соціальної дисципліни (Short history of social dancing, 17th c.). Танці набувають рис театральності: у композиції з'являються симетрії, вводиться жорстка система позицій, рухи спрямовані на демонстрацію статусу. У цей час з'являються роботи П'єра Рамо (*Le Maître à Danser*, XVIII ст.), які остаточно узаконюють техніку та побудову придворних танців.

Перехід до XVIII-XIX століть характеризується демократизацією танцю та поширенням його соціальних форм. Як зазначає *Nineteenth Century Social Dance* (LOC), танець виходить за межі дворянського середовища і стає частиною міської культури. Під впливом романтизму танці стають більш емоційними та індивідуалізованими: з'являється вальс - перший танець із постійним закритим обіймами партнера; формуються полька, мазурка, екосез; зростає роль музичної інтерпретації. У цей час соціальні чинники (місто, буржуазія, індустріалізація) визначають демократизацію структури танцю – він стає доступним широким верствам населення.

У XX столітті формуються процеси стандартизації європейської та латиноамериканської програм. Під впливом освітніх інституцій, асоціацій танцю, спортивних організацій (Imperial Society of Teachers of Dancing, World Dance Council) структура танцю стає більш системною, регламентованою, організованою за рівнями підготовки. Як зазначає Victor Silvester, стандартизація була необхідною для проведення конкурсів, чіткої оцінки та глобального поширення танців (Silvester). Це спричинило появу сучасних схем руху, позицій, техніки ведення та слідування.

Партнерський танець у Європі розвивався відповідно до уявлень про гендерні ролі, які змінювалися під впливом релігії, моралі, моди та соціальних норм (Wittmer, 2017). У Ренесансі домінувала модель «лідер - послідовник», що уособлювала соціальну ієрархію. У XIX столітті, з появою вальсу, зростає рівень фізичної близькості партнерів, що викликає як підтримку, так і осуд релігійних середовищ (Renberg, 2022). У XX столітті партнерська взаємодія набуває спортивного характеру: техніка ведення та слідування стандартизується, адаптується під потреби змагань.

Поширення танцювальних трактатів, навчальних мануалів і поява шкіл танцю стали ключовими чинниками розвитку структури танцю. Як вказує *An American Ballroom Companion*, письмові джерела XV-XX століть формували «освітню модель», у якій танець переходив із фольклорної практики до академічної дисципліни. У сучасну добу танець викладається як: мистецька практика, педагогічна дисципліна, спортивний вид діяльності. Таким чином, культурно-історичні чинники визначили структуру танцю як організованої системи - від руху до соціальної ролі.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

2.1. Історія створення міжнародних федерацій WDSF та WDC

Розвиток організаційної системи європейського бального танцю є результатом тривалого процесу стандартизації техніки, формування педагогічних підходів, професіоналізації танцівників та посилення конкурсного руху. Витоки WDSF і WDC - двох головних світових інституцій, що репрезентують сучасний бальний танець, - безпосередньо пов'язані з історичною еволюцією танцю від придворної культури XV-XVIII століть до механізмів глобального спортивного менеджменту XX-XXI ст.

У своїй основі бальний танець спирався на придворні коди поведінки, описані в трактатах Доменіко да П'яченци, Гульєльмо Ебрео, Ф. Карозо та Т. Арбо. Ці праці вперше ввели: стандартизовану термінологію (*misura, riverenza, passo, galliarda*), музично-ритмічні принципи, правила партнерської поведінки та просторової композиції (Caroso, 1581; Arbeau, 1967; Guglielmo Ebreo, 1993).

Ренесансна культура тілесності (Hrabrova, 2017) та придворна етика XV-XVI ст. (Nevile, 2004) заклали фундамент для подальшого організаційного розвитку танцю. У XVII-XVIII ст. французькі та італійські двори, за даними ресурсів *Histoire de Bal* і *Renaissance Dance* (LOC), створили стійку систему навчання та регламентації техніки.

У XIX столітті соціальні танці (вальс, полька, мазурка), які поширилися завдяки міській культурі та буржуазним салонам, потребували узгоджених правил виконання (LOC, *Nineteenth Century Social Dance*). Як показують британські й французькі джерела, зростає потреба в: навчальних підручниках, конкурсних правилах, терміносистемі. Цей процес продовжили англійські танцювальні інституції XX століття, зокрема Imperial Society of Teachers of Dancing (ISTD) та Royal Academy of Dance. Саме англійська школа вперше створила практично універсальну технічну систему - *English*

Style, яка стала основою для подальших світових стандартів (Silvester, 1928; Dance Index). Стандартизація техніки в Англії, а також активне створення змагань привели до першої необхідності в міжнародних організаціях.

Створення WDC та його розвиток, потреба у координації професійних танцівників і суддів спричинила заснування у 1950 році організації International Council of Ballroom Dancing (ICBD). У 1996 році ICBD отримала нову назву - World Dance Council (WDC). Основні напрями роботи WDC: регулювання професійних чемпіонатів світу, розробка технічних рекомендацій, сертифікація викладачів, підтримка артистичної та традиційної моделі бального танцю. WDC поділена на комітети: World Competitive Dance Committee (професіонали), WDC Amateur League (аматори), Social Dance Committee (соціальні танці). На відміну від WDSF, WDC підкреслює *мистецько-естетичну традицію* та зберігає більшу свободу інтерпретації руху та стилю, що відповідає європейському культурному контексту XX століття.

Спортивний (змагальний) аспект бального танцю формувався окремо. У 1957 році виникла організація International Council of Amateur Dancers (ICAD), яка об'єднувала національні федерації аматорів. У 1990-х роках вона отримала назву International DanceSport Federation (IDSF), а в 2011 – World DanceSport Federation (WDSF). WDSF спеціалізується на: спортивній стандартизації, уніфікованій системі оцінювання, фізичній та технічній підготовці спортсменів, міжнародному антидопінговому контролю, співпраці з International Olympic Committee (IOC). Завдяки IOC, DanceSport отримав статус офіційно визнаного міжнародного виду спорту - це стало віхою розвитку танцю як спортивної дисципліни (McMains, 2006).

Концептуальні відмінності між WDSF та WDC

WDC - традиційно-мистецька модель	WDSF - спортивно-раціоналістична модель
художня свобода	фізична підготовка
престиж професійних чемпіонатів	стандартизована техніка
індивідуальна техніка партнерів	система суддівських кодів (Judging System 2.1)
акцент на естетиці та стилі	спортивні змагання світового масштабу

Розмежування між WDSF та WDC - результат: еволюції європейської придворної культури (Nevile, 2004), соціально-етичних норм (Renberg, 2022; 2023), технічних систем танцю (Silvester), педагогічної традиції Європи (Europeana Historical Dance), розвитку конкурсного руху та комерціалізації танцю (McMains, 2006).

Значення WDSF і WDC у сучасній організаційній системі. Сучасний бальний танець існує у двох паралельних, але взаємопов'язаних системах:

WDC - мистецький спадкоємець європейської традиції, який представляє професійну, артистичну, комерційну модель танцю, наближену до традиційних норм і свободи інтерпретації.

WDSF - спортивний глобальний інститут, який розвиває танець як вид спорту, впроваджує олімпійські стандарти, сприяє уніфікації техніко-спортивних вимог.

Разом ці організації формують сучасну інституційну структуру європейського та світового бального танцю, забезпечуючи спадкоємність історичних моделей і відповідність сучасним потребам мистецької, спортивної та педагогічної практики.

2.2. Структура та функціонування організаційних систем

Організаційна система сучасного європейського бального танцю функціонує як багаторівнева структура, у якій взаємодіють міжнародні, національні, регіональні та освітньо-педагогічні інституції. Найвищу роль у цій системі відіграють дві міжнародні федерації - World DanceSport Federation (WDSF) та World Dance Council (WDC), діяльність яких формує як нормативно-технічну, так і культурно-освітню базу для розвитку танцювальної сфери.

Загальні принципи організаційної побудови. Відповідно до аналітичних праць К. Закса (1963) і Д. Шарикова (2013), ще з часів Ренесансу танець мав чітку ієрархічну структуру: майстер (*maestro di danza*), учні, придворні наставники. Цей принцип, за словами Дж. Невіл (2004), поступово трансформувався у сучасну модель інституціональної організації, де танцювальні школи, клуби та федерації утворюють складну вертикаль управління. Саме ця спадкоємність пояснює, чому WDSF і WDC успадкували «придворний» тип організації, побудований на дисципліні, правилах і кодексах. Як зазначає К. Кіндер і В. Головей (2025), розвиток європейського танцю – це «взаємодія традиції й регламентації, де техніка руху відображає соціальну структуру доби» (с. 231).

Організаційна структура WDSF. Згідно з офіційними матеріалами World DanceSport Federation (WDSF), організація складається з таких

основних управлінських рівнів: Загальна Асамблея (General Meeting) - вищий орган, який затверджує статутні зміни, обирає президента та виконавчий комітет. Виконавчий комітет (Presidium/Executive Board) - здійснює стратегічне управління, розробляє регламенти, координує континентальні федерації. Континентальні асоціації – (WDSF Europe, Asia, Africa, Oceania, Americas), що забезпечують регіональні чемпіонати. Технічні департаменти – комісії зі спортивних правил, суддівства, ліцензування, антидопінгового контролю. Національні федерації – члени WDSF, які відповідають за розвиток танцю у своїй країні.

У «WDSF History» (2025) підкреслюється, що головна мета федерації, «уніфікація правил, створення умов для чесних міжнародних змагань і розвиток танцю як виду спорту» (*World DanceSport Federation, 2025*). Згідно з інформацією International Olympic Committee, WDSF офіційно визнана МОК у 1997 році, що «зміцнило статус DanceSport як частини олімпійської спортивної родини» (*IOC, DanceSport Recognition History, 2025*). Таким чином, структура WDSF має чітко спортивний характер – вона функціонує за моделлю федерацій інших видів спорту: вертикальна підпорядкованість, стандартизовані регламенти, сертифікація суддів і танцівників.

Організаційна структура WDC

World Dance Council (WDC), на відміну від WDSF, функціонує як мистецько-професійна організація, що зберігає гнучкість і традиційність європейської бальної школи. За описом Silvester (1928) і McMains (2006), діяльність WDC будується на таких принципах: поєднання професійного та соціального секторів; визнання авторитету викладачів і хореографів; пріоритет творчої свободи у виконанні танців.

Структурно WDC поділена на: World Competitive Dance Committee - організовує професійні чемпіонати світу; WDC Amateur League - координує аматорські змагання; Social Dance Committee - сприяє розвитку соціального й освітнього напрямів танцю.

Кожна національна асоціація, що входить до WDC, має автономію у визначенні навчальних програм, методик викладання та сертифікації педагогів. Ця модель близька до концепції «європейського культурного плюралізму», описаного у працях Jennifer Nevile (2021) і підтриманого дослідженням Кіндер і Головей(2025).

Взаємодія, функції та управлінські механізми. Сучасні системи WDSF і WDC виконують різні, але взаємодоповнювальні функції:

Сфера діяльності WDSF		WDC	
Основна мета	Розвиток танцю як спорту	Збереження традицій	мистецьких
Система управління	Ієрархічна, спортивна	Децентралізована, професійно-мистецька	
Підпорядкування	Визнання МОК, членство національних федерацій	Незалежні національні ради	
Технічні стандарти	Єдині міжнародні правила, суддівські коди	Методичні рекомендації й стильові школи	
Освітня діяльність спортсменів	Курси для суддів і (WDSF Academy)	Програми професійної освіти педагогів	

Згідно з офіційною концепцією WDSF, «система управління побудована на прозорих принципах спортивного менеджменту та міжнародної співпраці» (*World DanceSport Federation, 2025*). Водночас у філософії WDC, за словами McMains (2006, с. 74), «зберігається унікальна рівновага між свободою мистецтва й дисципліною техніки».

Порівняльна динаміка розвитку. Порівнюючи розвиток двох організаційних систем, варто зазначити: WDSF демонструє інституційно-спортивну еволюцію, подібну до інших олімпійських видів спорту, WDC - естетично-професійну траєкторію, що продовжує лінію європейського

придворного та сценічного танцю. Як підкреслює *Encyclopaedia Britannica* (2024), «бальний танець у XXI столітті існує на межі спорту та мистецтва, поєднуючи технічну досконалість із культурною традицією». Таким чином, взаємодія WDSF і WDC не є конфліктом, а скоріше – діалектичною єдністю двох форм сучасної хореографічної культури.

У підсумку зазначимо, що структура і функціонування WDSF та WDC репрезентують два полюси сучасного бального танцю – спортивний і мистецький. Їхня організаційна система, побудована на історичних засадах європейської культури, поєднує принципи академічної регламентації, соціальної динаміки й творчої інтерпретації. Завдяки цьому європейський бальний танець залишається унікальним феноменом, який водночас розвиває спортивну майстерність і зберігає культурну спадщину континенту.

2.3. Механізми стандартизації техніки й правил суддівства

Стандартизація техніки та створення єдиних правил суддівства є одним із ключових механізмів, що визначають функціонування сучасного європейського бального танцю. Саме завдяки цим механізмам відбувається уніфікація виконавської манери, забезпечення чесності змагального процесу та формування єдиного освітнього простору. У системі DanceSport вони стали відповіддю на потребу міжнародної взаємодії, спортивної об'єктивності та професіоналізації галузі.

Витоки стандартизації можна простежити ще в епоху Ренесансу, коли перші трактати Доменіко да П'яченца та Фабріціо Карозо визначали конкретні технічні параметри: довжину кроку, темпову організацію, характер жесту, взаємодію партнерів. Як зазначає J. Nevile, саме в XV–XVI ст. формуються «перші норми рухової культури, що заклали основу майбутньої європейської танцювальної стандартизації» (Nevile, 2004, p. 73). У трактаті *Il Ballarino* Карозо подає точні описи *pas*, *riverenza*, *continenza*, створюючи фактично перший «кодекс танцювальної техніки» (Caroso, 1581).

Формування стандартів у добу професіоналізації бального танцю. Перехід до спортивної моделі у XX столітті зумовив потребу в універсальних, технічно вимірюваних стандартах. За Silvester (1928), поява технічних мануалів, що узагальнювали вимоги до рухів у вальсі, фокстроті й танго, «уніфікувала танець до рівня системи з чіткими правилами виконання» (р. 15). Ці ранні посібники стали основою для подальших міжнародних зусиль зі стандартизації. У другій половині XX ст. формуються два незалежні центри нормування - WDC та WDSF. Обидві організації виробляють власні технічні регламенти, хоча WDSF прагне максимальної спортивної об'єктивності, а WDC - збереження мистецької індивідуальності.

Механізми стандартизації у WDSF. World DanceSport Federation розробила цілісну систему регламентації, що включає: Технічні правила (Technical Rules and Regulations). Вони визначають: параметри кроку та руху (footwork, timing, shaping); рівень складності допустимих фігур; вимоги до музичного оформлення; опис «заборонених елементів». Згідно з офіційним документом WDSF: «The purpose of the WDSF rules is to ensure clarity, fairness, and uniformity across all DanceSport competitions worldwide» (*World DanceSport Federation, History, 2025*).

Система ліцензування суддів, WDSF Academy проводить багаторівневу підготовку: Judge Level D - базовий рівень; Level C - міжнародний суддя; Level B і A - суддівство чемпіонатів світу. Судді зобов'язані проходити регулярну перекваліфікацію, що відповідає спортивним стандартам МОК.

«Танцювальні code of points» Система оцінювання включає: техніку (Technique), якість руху (Movement Quality), партнерську координацію (Connection), музикальність (Musicality), презентацію (Presentation)

Відбірка параметрів уніфікована так, щоб оцінку можна було порівняти між країнами та континентами. ІОС у своїй офіційній довідці зазначає: «DanceSport demonstrates a high degree of sport-specific standardisation, ensuring the validity of judging results» (*IOC, DanceSport Recognition History, 2025*).

Механізми стандартизації у WDC, на відміну від WDSF, World Dance Council (WDC) наголошує на «мистецькому походженні» танцю. Стандартизація у WDC має інші акценти:

Професійні технічні мануали (WDC Technique Books), вони ґрунтуються на традиції британської школи і визначають: foot positions; alignments; amount of turn; rise & fall; sway; characterisation of each dance. McMains (2006) підкреслює, що WDC орієнтується на «performative excellence», де «індивідуальність не знищується стандартами, а існує в межах естетичної норми» (р. 89). Суддівська система WDC здійснюється за принципом «majority vote system»: кожен суддя ставить місце пари; підрахунок ведеться за системою Skating System; оцінюється не лише техніка, а й «дух танцю» (spirit of dance). Традиційний експертний підхід, перевага віддається досвіду викладачів, а не спортивним критеріям. Це продовжує лінію, описану ще у трактатах Ренесансу, де вчитель танцю був носієм традиції, а не регламенту. Освітньо-педагогічні механізми стандартизації. Система стандартизації охоплює не тільки змагання, а й підготовку танцівників та педагогів. У навчальних програмах WDSF та WDC визначено: базові принципи взаємодії партнерів; стандартизовані екзерсиси; норми музичності; обов'язкові теоретичні дисципліни (музика, анатомія, історія танцю).

Таким чином, стандартизація охоплює всю структуру танцювальної освіти. Узагальнюючи дослідження Sachs (1963), Nevile (2021), McMains (2006) та сучасні документи WDSF і WDC, можемо виділити такі ключові функції стандартизації:

уніфікація технічних параметрів забезпечує можливість міжнародної конкуренції;

формування спортивної об'єктивності робить DanceSport порівняним із олімпійськими дисциплінами;

збереження традиції - WDC підтримує безперервність європейського танцювального канону;

освітня системність - методичні стандарти забезпечують якість викладання;

безпека виконання - технічні вимоги мінімізують ризик травм;

культурна інтеграція - стандарти дозволяють танцівникам з різних країн виконувати танець у спільному "семіотичному коді" (Nevile, 2021).

Таким чином, механізми стандартизації забезпечують єдність європейської танцювальної культури, її поступальний розвиток та збереження художнього потенціалу.

2.4. Система підготовки спортсменів і тренерів

Система підготовки спортсменів і тренерів у європейському бальному танці сформувалася як результат тривалої еволюції танцювальної освіти – від ренесансної моделі навчання у майстрів до сучасних багаторівневих спортивних програм. Вона включає технічну, музичну, теоретичну, психологічну та педагогічну складові, що у поєднанні забезпечують формування висококваліфікованого танцівника та тренера-викладача. Упродовж XV-XVI століть закладаються фундаментальні принципи навчання танцю. За свідченням Guglielmo Ebreo, якість танцівника визначається «знанням ритму, контролем тіла та шляхетною поведінкою» (Guglielmo Ebreo da Pesaro, 1463; transl. Sparti, 1993, p. 41). Карозо додає, що навчаючись танцю, учень має «оволодіти технікою руху, музичною точністю та мистецтвом партнерства» (Caroso, 1581). Ці принципи досі лежать в основі підготовки танцівників.

Багаторівнева система підготовки в WDSF. У структурі World DanceSport Federation система підготовки має чітко визначені освітні рівні та стандарти, розроблені WDSF Academy. Навчання спортсменів включає такі обов'язкові компоненти: техніка стандарту й латини (footwork, shaping, rotation, body flight); музична підготовка (beat value, phrasing, tempo recognition); фізична підготовка (витривалість, силові вправи, координація); психологічний тренінг (концентрація, змагальна стабільність); партнерська

комунікація (lead–follow, connection); сценічна подача і художній образ. У правилах WDSF зазначено:

«The training of DanceSport athletes must combine technical excellence with physical conditioning and artistic performance» (World DanceSport Federation, 2025). Підготовка тренерів та педагогів, у WDSF встановлено систему ліцензування: WDSF Trainer Basic - базовий рівень; WDSF Trainer Advanced-поглиблена підготовка; WDSF Coach International - найвищий статус, право готувати спортсменів до чемпіонатів світу. Освітня програма охоплює: методику викладання; біомеханіку руху; спортивну фізіологію танцю; анатомію; психологію змагань; елементи спортивного менеджменту. Ця модель відповідає вимогам МОК, який підкреслює, що DanceSport «потребує підготовки тренерів за стандартами олімпійських видів спорту» (IOC, 2025). Підготовка професійних танцівників і педагогів у системі WDC. Система World Dance Council зберігає традиційний підхід, властивий європейським школам танцю. Орієнтація на мистецьку індивідуальність, McMains (2006) зазначає, що у WDC навчання спрямоване на «створення стильової автентичності виконавця, а не на поверхню спортивних критеріїв» (р. 103). Це означає, що педагог навчає не лише техніці, а й інтерпретації танцю, манері та характеру.

Система кваліфікацій тренерів і екзаменаційні центри. WDC надає такі рівні кваліфікації тренерів: Associate Level; Licentiate Level; Fellowship Level (найвища педагогічна кваліфікація). Іспити складаються перед екзаменаційною комісією, що включає міжнародних майстрів танцю, а оцінювання базується на: технічних знаннях; умінні продемонструвати фігури; розумінні історичного стилю танцю; педагогічних навичках.

Професійно-мистецький розвиток. WDC вимагає від тренера участі в: міжнародних конгресах; технічних семінарах; майстер-класах провідних педагогів; професійних змаганнях. Це формує модель безперервного професійного зростання.

Роль національних і локальних шкіл. Розвиток спортсменів і тренерів неможливий без діяльності шкіл, які виступають базовими інституціями. Kinder & Holovey (2025) зазначають, що сучасні хореографічні програми університетів і танцювальних студій «поєднують ренесансні принципи тілесної культури з сучасними методами тренінгу» (с. 234). Це виявляється у: систематичній роботі з виховання танцювальної постави; розвитку музичності через сольфеджіо, ритміку і композицію; практичних курсах акробатики, stretching, conditioning; вивченні історії танцю та етикету.

Організація тренувального процесу включає: щоденні технічні тренування; роботу над танцями; індивідуальні заняття з тренером; участь у локальних змаганнях; перегляд відеозаписів та аналіз виконання.

Механізми професійного розвитку спортсменів. У міжнародній практиці розвиток спортсмена проходить кілька етапів: Basic Level – опанування основної техніки; Pre-competitive Level – участь у перших турнірах; Competitive Level - формування стабільної техніки; National Team Level - участь у чемпіонатах країни; International Level - WDSF та WDC чемпіонати; Professional Division - перехід до професійних змагань. Silvester (1928) відзначав, що «систематичність тренувального процесу є ключем до формування стабільного виконавця» (р. 48).

На сучасному етапі система підготовки активно змінюється під впливом: спорт науки (sport science): біомеханіка, фізіологія, injury prevention; медіатизації танцю - відеоаналіз, slow-motion аналіз; психології виступу - тренінги впевненості; цифрових технологій - додатки для тренувань, оцінювання техніки; глобалізації танцювальних практик (Nevile, 2021); крос-дисциплінарності - поєднання латини з contemporary, jazz, stretching, Pilates. McMains (2006) підкреслює: «Сучасний танцюрист - це атлет, артист і стратег одночасно» (р. 14).

Система підготовки спортсменів і тренерів у бальному танці функціонує як складний багаторівневий механізм, що поєднує традиції, стандарти й спортивні технології. WDSF забезпечує спортивну точність та

уніфікацію, тоді як WDC - мистецьку гнучкість і стильову індивідуальність. Їхня взаємодія формує сучасний підхід до розвитку танцювальної майстерності в Європі.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА ДОСЛІДЖЕННЯ, ТЕХНІЧНІ ТА ХОРЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

3.1. Композиція та музично-ритмічна інтерпретація, сценарно- композиційний план постановки «Час»

Обґрунтування вибору теми. Вибір теми хореографічної постановки «Час» зумовлений як художньою постановкою, так і широкими можливостями для балетмейстерського осмислення образу плинності часу. Вибір теми хореографічної постановки «Час» представлений філософським осмисленням категорії часу як одного з базових вимірів людського існування. Час постає не лише як лінійний перебіг подій, а як внутрішній стан, що визначає емоції, спогади, трансформацію почуттів і взаємин між людьми. Музичний твір Hans Zimmer «Time» створює потужний емоційно-драматичний простір, у якому поступове наростання напруги та глибини звучання дозволяє вибудувати цілісну хореографічну драматургію. Постановка задумана як дуетна композиція, що виконується в парі хлопець і дівчина, де танець виступає формою діалогу, спогаду та внутрішнього переживання часу. Через зміну танцювальних стилів розкривається еволюція стосунків – від спокою і рівноваги до конфлікту, пристрасті та кульмінаційного напруження.

Сценарно-композиційний план побудований за принципом послідовної зміни бальних танців, кожен з яких символізує окремий етап плину часу та емоційного стану героїв:

Фокстрот - початковий етап композиції, що символізує гармонійний перебіг часу, легкість і впорядкованість життя. Пластика рухів м'яка, стримана, з акцентом на ковзкі переміщення та плавну взаємодію партнерів. Просторова композиція відкритого характеру підкреслює відчуття стабільності та внутрішнього балансу.

Повільний вальс - етап заглиблення у внутрішні переживання. Тут з'являється романтичність, відчуття ностальгії та спогадів. Хореографічна

лексика наповнюється підйомами, обертаннями та хвилеподібними рухами корпусу, що візуалізують плин часу як безперервний і плавний процес.

Танго – драматичний злам у композиції, який уособлює конфлікт, напругу та зіткнення протилежних почуттів. Ритмічні акценти, різкі зміни напрямку руху, контрастні пози та щільний контакт партнерів створюють відчуття внутрішньої боротьби. Саме танго виступає емоційним центром постановки, де час сприймається як випробування.

Віденський вальс – фінальний етап композиції, що символізує примирення, прийняття та безперервність часу. Швидкий темп, колові переміщення та відчуття обертання створюють образ нескінченного руху життя. Танцівники ніби зливаються з потоком часу, демонструючи його циклічність і вічність.

Кульмінацією постановки є підтримка після завершення танго, яка має глибоке символічне значення. Вона втілює момент найвищої емоційної напруги, коли час ніби зупиняється. Партнерська підтримка у цій сцені підкреслює довіру, залежність і взаємну відповідальність героїв, стаючи переломним моментом перед фінальним розгортанням образу у віденському вальсі.

Балетмейстерська концепція постановки «Час» полягає у поєднанні класичних форм європейського бального танцю з сучасною музичною драматургією. Зміна стилів не є формальною, а виконує змістову функцію, розкриваючи різні виміри часу - зовнішній і внутрішній, об'єктивний і суб'єктивний. Пластика, ритм і просторові рішення працюють як єдиний механізм, що дозволяє глядачеві зчитувати сюжет без слів.

У висновку балетмейстерська концепція постановки «Час» полягає у поєднанні класичних форм європейського бального танцю з сучасною музичною драматургією. Зміна стилів не є формальною, а виконує змістову функцію, розкриваючи різні виміри часу - зовнішній і внутрішній, об'єктивний і суб'єктивний. Пластика, ритм і просторові рішення працюють як єдиний механізм, що дозволяє глядачеві зчитувати сюжет без слів.

Балетмейстерська експлікація

Тема хореографічної композиції, хореографічна композиція «Час» присвячена художньому осмисленню феномену часу як внутрішнього психологічного та емоційного виміру людського буття. Через мову європейського бального танцю постановка відображає трансформацію почуттів, станів і взаємин між двома персонажами – чоловіком і жінкою. Танцювальна композиція поєднує різні стилістичні форми бального танцю (фокстрот, повільний вальс, танго, віденський вальс), які символізують окремі етапи плину часу, емоційного розвитку та внутрішніх змін героїв. Рух, пластика тіла та партнерська взаємодія виступають основними засобами розкриття конфлікту, напруги та кульмінаційних переживань.

Ідея хореографічної композиції полягає у передачі багатовимірності часу як сили, що формує людину, випробовує почуття та змінює характер взаємин. Через танець розкривається внутрішній світ героїв – їхня пам'ять, сумніви, емоційні зіткнення та прагнення до гармонії. Основний акцент зроблено на поєднанні стриманості та пристрасті, рівноваги й напруги, що знаходить відображення у зміні танцювальних стилів і динаміки руху. Композиція спрямована на створення емоційного простору, у якому кожен рух є відображенням внутрішнього переживання часу.

Надзавдання постановки «Час» полягає у цілісному розкритті художньо-образної концепції танцю через органічне поєднання музично-ритмічної структури твору Hans Zimmer - *Time*, композиційних принципів європейського бального танцю та драматургії партнерської взаємодії. Основна увага зосереджена на формуванні логічної та емоційно наповненої хореографічної драматургії, де кожен танцювальний стиль виконує смислову функцію та сприяє розвитку сюжетної лінії. Важливим аспектом є досягнення гармонії між технічною виразністю руху та його емоційним змістом, розкриття характерів персонажів через пластику, контакт і просторову організацію. Особливе значення має кульмінаційний момент – підтримка після танцю танго, яка символізує точку найвищої емоційної

напруги та зупинку часу. Надзавдання також передбачає узгоджене використання сценічного простору, темпоритмічних змін, динаміки та стилістичної єдності композиції з метою створення цілісного художнього образу та глибокого емоційного впливу на глядача.

Жанр - сценічна хореографічна композиція драматично-філософського спрямування. Постановка належить до жанру танцювальної мініатюри з елементами хореографічної драми, де через рух і партнерську взаємодію розкривається узагальнений художній образ часу та внутрішніх переживань людини.

Вид танцю – європейський бальний танець у сценічній інтерпретації. У композиції використано елементи спортивно-бального та сценічного бального танцю, зокрема фокстроту, повільного вальсу, танго та віденського вальсу, що поєднані в єдину драматургічну структуру.

Форма – дуетна хореографічна форма. Композиція виконується у парі (хлопець і дівчина) та побудована за принципом послідовного розвитку драматургії через зміну танцювальних стилів, що відображає емоційні та смислові етапи розвитку образу.

Стиль – сучасна сценічна інтерпретація європейського бального танцю. Стиль постановки поєднує класичні канони бальної хореографії з елементами сучасної хореографічної виразності, акцентуючи увагу на пластичності, драматургії руху та емоційній глибині виконання.

Лібрето

Композиція «Час» розкриває історію взаємин двох людей, що розгортається у вимірі часу як внутрішнього переживання. На початку танцю герої постають у стані гармонії та рівноваги - їхні рухи спокійні, впорядковані, сповнені довіри й легкості. Час тут відчувається як плавний і передбачуваний, що дарує відчуття стабільності.

Поступово розвиток руху заглиблює глядача у світ спогадів і тонких емоцій. Романтичні образи змінюються внутрішнім сумнівом, а взаємодія

між партнерами стає складнішою та напруженішою. Час перестає бути нейтральним, він трансформується у силу, що випробовує почуття.

Кульмінаційний момент настає у драматичному зіткненні емоцій, де напруга досягає найвищої точки. Тут час ніби зупиняється, оголюючи справжню сутність взаємин і внутрішній стан героїв. Саме в цій миті відбувається переосмислення пережитого.

У фіналі композиції рух знову набуває цілісності та безперервності. Герої приймають плин часу таким, яким він є, знаходячи гармонію у постійному русі життя. Пісочний годинник перевертається і час постає не як ворог, а як простір для розвитку, змін, оновлення і відлік починається по новому.

Хореографічні образи:

Центральний образ - пара (хлопець і дівчина), образи поєднуються у цілісну драматургічну лінію. Контакт між виконавцями поступово змінюється - від стриманої гармонії до напруженого протистояння і знову до узгодженості.

Музична основа: музичне оформлення хореографічної композиції «Час» побудоване на одному інструментальному творі німецького композитора Hans Zimmer, музичний твір Time.

Жанр – сценічна хореографічна композиція драматично-філософського спрямування.

Стиль – сучасна сценічна інтерпретація європейського бального танцю.

Музичний розмір – 4/4

Темп – приблизно 60 BPM (ударів на хвилину), зручний для сценічної адаптації: фокстрот - через повільне ковзання, повільний вальс – через укрупнення рухів, танго - за рахунок акцентів, а не швидкості, віденський вальс – умовно, через кругову динаміку, а не класичний темп.

Загальна кількість тактів – 68.

загальна тривалість постановки – 4 хвилини 6 секунд.

Художнє оформлення хореографічної композиції «Час» підпорядковане ідеї філософського осмислення плину часу та внутрішніх трансформацій людських взаємин. Усі сценічні компоненти – світло, костюми, простір і візуальні акценти – функціонують як єдина система, що підсилює драматургію танцю та емоційний вплив на глядача.

Костюми виконавців витримані у стриманій стилістиці, колір костюмів відповідає символу піщаного годинника.

Реквізит включає валізу, піщаний годинник, дитячі туфлі, що створюють ефект відображення з реальністю в житті людини, від дитинства до зрілості.

Світлове оформлення, на початку композиції глибокі, м'які тони світла. Світлові акценти ярих кольорів, головні емоційні моменти в кульмінації. Фінал супроводжується білим розсіяним світлом.

3.2. Аналіз техніки виконання

Задумка постановки хореографічної композиції «Час» побудована на поступовій зміні емоційних станів – від внутрішнього спокою та гармонії через напругу, конфлікт і кризу до прийняття, примирення й усвідомлення безперервності плину життя. Композиція має чітко вибудовану драматургічну структуру, що включає експозицію, зав'язку, кульмінацію та розв'язку, які логічно переходять одна в одну, утворюючи завершений художній цикл.

Експозиція

Композиція розпочинається появою на сцені двох постатей які плавно крокують одна до одної. Навколо їх тільки тиша і спокій, є тільки вони двоє. Вони об'єднуються разом для спільної ідеї, показуючи перехід від дитинства до зрілості.

Зав'язка

Плавно змінюється тональність музики, рухи пари плавні, вони рухаються в гармонії один з одним танцем фокстрот. В цьому танці танці

пара показує співпрацю, порозуміння і те як все гарно виходить, коли це все ще тільки розпочинається. З фокстроту вони плавно переходять до повільного вальс, в танці якого вже починається більше емоцій, вони крутяться по колу, в їх все виходить. Завершується зав'язка акцентом вони відпускають руки один від одного, але рухаються разом.

Кульмінація

Музика стає з більш виразними акцентами, пара танцює танго, показує різкі рухи, передаючи сплеск емоцій на кожному русі. Вона робить різкий акцент і пара розходить в різні сторони одне від одного. Проте розуміючи, що не можуть окремо далі існувати, вони повертаються одне до одного і йдуть на зустріч. Вона біжить до його, він бере її на руки і вони вже кружляють разом, об'єднання їх двох набуває піку. В той час як пара робить цю підтримку, музика набуває високої інтонації.

Розв'язка

Музика стихає, пара вже рухається разом віденським вальсом. Вони показують усвідомлення того, що можуть існувати тільки в гармонії одне з одним, об'єднавшись в одне ціле. Композиція закінчується тим, що пара на акцент в мелодії обертає піщаний годинник і відлік починається знову, тільки вже з набутим досвідом взаємодії одне з одним. Музика перестає грати, вони роблять уклін.

Архітектоніка хореографічної композиції «Час» вибудована за принципом цілісного драматургічного циклу, у якому всі структурні елементи - музика, рух, простір і образна взаємодія виконавців - підпорядковані ідеї поступового емоційного розвитку. Композиція характеризується внутрішньою симетрією та логічною послідовністю, де кожен етап є підготовкою до наступного, а фінал повертає глядача до початкової точки вже на новому смисловому рівні.

Графічна фіксація та опис хореографічного тексту

№	Подія/сцена	Рухи/дії	Освітлення/спецефекти
1	Вихід двох постатей	Повільні кроки один до одного, плавні рухи рук	Біле не ярке освітлення на центр сцени
2	Об'єднання в одне ціле	Починають рухатись разом тримаючись за руки, початок танцю фокстрот	Світло залишається таким як в попередній сцені
3	Спільна робота	Пара рухається разом, виконують плавно танець фокстрот. Переходять на повільний вальс будучи разом зі спільною ідеєю	Світло ще біле але більш розсіяне по сцені
4	Радість того що вони разом	Пара активними кроками кружляє по сцені	Світло стає яркіше
5	Непорозуміння	Вкінці кружлянь, пара різко зупиняється, вони відпускають руки одне від одного і пробують знайти якийсь компроміс в парі, щоб рухатись далі разом.	Світло залишається
6	Різкий емоційний рух. Початок кульмінації	Пара ставить руки в позицію, танцюють танець танго, в якому показують різкі рухи, які передають напружені емоції в парі. Хлопець і дівчина розходяться по різних кутках	Динамічне світло, кольорові промені

7	Усвідомлення. Кульмінація	Пара розуміє що не можуть рухатись одне без одного, вони активно рухаються на зустріч. По центру хлопець бере дівчину на руки і вони крутяться	Коли учасники в різних кутках – світло приглушене. В моменті коли партнер починає крутитись з партнеркою на руках – різкі динамічні промені світла
8	Фінальний танець	Пара рухається разом віденським вальсом, вони рухаються до піщаного годинника, який знаходиться в центрі сцени. Хлопець і дівчина підходять до його і піднімають його вгору, на акцент мелодії – перевертають його	Світло спокійне, м'який однотонний білий фон з затемненням, аплодисменти

Літературно-графічний запис одного з фрагменту композиції

□ - партнер

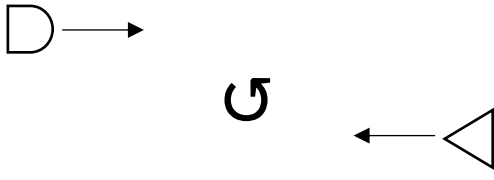
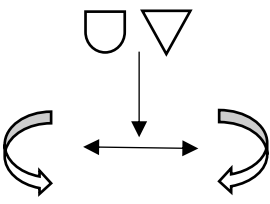
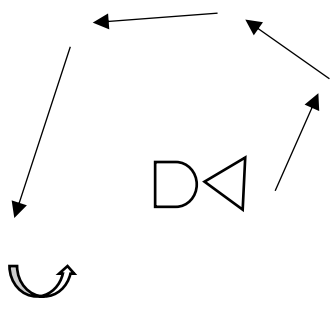
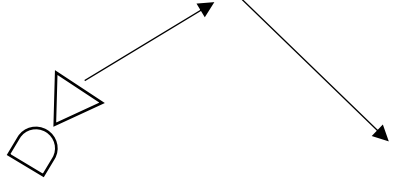
△ - партнерка

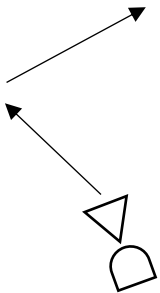
←, →, ↑, ↓. – рух

↻ – обертання

✕ – реквізит

Експозиція

Малюнок	Такти	Опис танцю
	1-4	Партнер і партнерка рухаються повільним кроком до центру сцени, протягують одне до одного руху, рухаються по колу і сідають на підлогу.
	5-8	Пара сидить на паркеті і дістає реквізик з футляра
	9-10	Хлопець і дівчина піднімаються і рухаються разом до переду сцени. На один так розходяться і плавно сходяться в початок танцю
	11-14	Пара разом з легкою позицією в руках рухаються по колу фігурою правим відкритим поворотом
	15-20	Пара танцює плавно фокстрот проходячи через центр залу і рухаються на куток

	21-24	Пара рухається з кутка через центр залу до задньої куліси сцени, вкінці вони розриваються одне від одного
---	-------	---

3.3. Композиція та музично-ритмічна інтерпретація, взаємодія у парі

Композиція хореографічної постановки «Час» ґрунтується на чітко вибудованій музично-ритмічній структурі та професійній реалізації принципів партнерської взаємодії, характерних для європейського бального танцю. Технічний аспект взаємодії у парі відіграє ключову роль у формуванні сценічної виразності композиції та забезпечує логічний зв'язок між музичною драматургією й руховою лексикою.

Музичний твір Hans Zimmer Time має стабільну метроритмічну основу (4/4) та повільний темп, що створює сприятливі умови для контролю балансу, координації та точності виконання рухів. Чіткий музичний пульс дозволяє виконавцям вибудовувати рух у відповідності до рахунку, акцентуючи сильні долі такту та використовуючи паузи як засіб драматургічного напруження.

У фокстроті технічна взаємодія пари базується на принципах плавності руху, стабільного корпусу та контролю центру ваги. Ведення партнера здійснюється через корпус і рамку, без різких імпульсів, що забезпечує м'яке переміщення у просторі. Особливу увагу приділено збереженню горизонтальної стабільності, синхронності кроків і чіткому розподілу ролей «ведення - слідування». Саме на цьому етапі закладається основа довіри між партнерами, яка є необхідною для подальшого ускладнення технічного матеріалу. Перехід до повільного вальсу супроводжується ускладненням технічної структури за рахунок використання підйомів і зниження (rise and fall), обертальних елементів та безперервного руху по колу. Техніка виконання ґрунтується на правильній роботі стопи, еластичності колін і

злагоджений роботі корпусу. Взаємодія у парі тут набуває більшої глибини: партнер керує напрямком і динамікою руху, тоді як партнерка реалізує плавність і лінійність, зберігаючи постійний контакт. Технічна стабільність у цьому розділі створює відчуття єдності й безперервного руху в часі.

Кульмінаційний розділ композиції - танго - відзначається зміною технічних принципів партнерської взаємодії. Зникає плавність підйомів, рух стає більш приземленим, з чіткою фіксацією положень і акцентами на зміну напрямку. Техніка ведення ґрунтується на різких імпульсах корпусу, контрасті між напруженням і зупинкою, точному контролі дистанції між партнерами. Розходження пари у просторі підкреслює драматургічний конфлікт і вимагає високого рівня просторової орієнтації та ритмічної точності. Особливе технічне значення має підтримка після танго, яка є кульмінаційною точкою композиції. Вона виконується з дотриманням принципів безпеки, правильного розподілу ваги та чіткої фіксації корпусу партнера. Партнер забезпечує стабільну опору через роботу ніг і корпусу, тоді як партнерка зберігає контроль над центром ваги та лінією тіла. Цей елемент не лише демонструє технічну підготовку виконавців, а й слугує образним символом зупинки часу та максимальної емоційної напруги.

Фінальний віденський вальс вимагає високого рівня витривалості, координації та синхронності. Швидший темп і безперервний обертальний рух потребують чіткого дотримання техніки поворотів, стабільної рамки та збереження вертикального балансу. Взаємодія у парі базується на повній довірі й відпрацьованій координації, що дозволяє створити відчуття цілісності та гармонійного завершення композиції.

Отже, технічна складова взаємодії у парі в хореографічній композиції «Час» виступає не лише як засіб виконання руху, а як важливий елемент художньої драматургії. Через зміну технічних принципів, характеру ведення та просторової організації руху розкривається ідея плину часу, трансформації взаємин і досягнення гармонії на новому якісному рівні.

3.4. Практичні формування структури танцю, опис рухів

Практичне формування структури хореографічної композиції «Час» здійснювалося на основі поетапного поєднання драматургічної ідеї, музично-ритмічної організації та технічних принципів європейського бального танцю. Побудова танцювального матеріалу ґрунтувалася на логіці розвитку образу, поступовому ускладненні рухової лексики та чіткому взаємозв'язку між змістом і формою.

Процес створення композиції розпочинався з формування просторового малюнка та визначення вихідних положень виконавців. Початкова позиція пари характеризується відкритою дистанцією, що символізує окремішність двох особистостей. Рухи виконуються плавно, з мінімальною амплітудою, з акцентом на ходу, перенесення ваги та контроль положення корпусу. Використовуються прості крокові елементи з м'якими переходами, що забезпечує відчуття спокою та внутрішньої рівноваги. У фокстроті рухова лексика будується на ковзних кроках, чітких змінах опорної ноги та стабільній роботі корпусу. Основу становлять прогресивні рухи вперед і назад, легкі повороти та переміщення по діагоналі сцени. Практична увага зосереджена на синхронності кроків, утриманні танцювальної рамки та м'якому веденні партнера. У структурі танцю цей розділ виконує функцію формування взаємодії та встановлення партнерського контакту. Перехід до повільного вальсу супроводжується розширенням амплітуди рухів і активним використанням обертальних елементів. Практичне формування структури ґрунтується на принципі безперервності руху: кроки поєднуються у зв'язні комбінації з використанням підйомів і зниження, кругових переміщень та змін напрямку. У рухах партнерки домінують лінійність і витягнутість, у партнера-стабільність і керування простором. Цей етап дозволяє розкрити емоційний розвиток образу та поглибити сценічну взаємодію. Танго виступає центральним драматургічним і технічним елементом композиції. Рухова структура будується на різких змінах напрямку, чітких зупинках, контрастах

між напругою і статикою. Використовуються характерні для танго кроки з фіксацією позицій, акцентовані повороти, короткі імпульсні рухи корпусу. Практичне формування цього розділу вимагає високого рівня контролю балансу, точності виконання та емоційної концентрації. Розходження пари у просторі підкреслює конфліктний стан і готує основу для кульмінації.

Кульмінаційним моментом структури є підтримка, яка виконується після танго. У практичному плані вона формується як завершений технічний елемент, що потребує чіткого узгодження дій партнерів. Партнер забезпечує опору за рахунок стабільної позиції ніг і фіксації корпусу, партнерка виконує рух з контролем центру ваги та витриманою лінією тіла. Цей елемент інтегрується в музичний акцент і стає символічною точкою зупинки часу.

Фінальний етап композиції - віденський вальс - характеризується динамічністю та безперервністю руху. Структура танцю будується на швидких обертальних комбінаціях, рівномірному темпі та постійному русі по колу. Практичний опис рухів включає серії поворотів, переміщення з чітким дотриманням ритму та збереженням стабільної рамки. У цьому розділі досягається повна узгодженість рухів пари, що створює відчуття гармонії та завершеності.

Завершальний жест композиції – перевертання піщаного годинника – виконується на акцент мелодії у статичній позі, що контрастує з попередньою динамікою. Він фіксує ідею циклічності часу та символізує новий етап, сформований на основі прожитого досвіду.

Таким чином, практичне формування структури танцю в композиції «Час» здійснюється через послідовне ускладнення рухового матеріалу, зміну технічних принципів і логічне поєднання хореографічних форм. Опис рухів свідчить про цілісність постановки, де кожен елемент має як технічне, так і образно-смісловне навантаження, забезпечуючи єдність художнього задуму та сценічного втілення.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження доведено, що європейський бальний танець є складним багатовимірним культурно-мистецьким феноменом, розвиток якого обумовлений поєднанням історичних, соціокультурних, естетичних та організаційних чинників. Простежено його еволюцію від ранніх народних і ритуальних форм через придворну культуру епохи Відродження та бароко до сучасної стандартизованої системи, що функціонує на межі мистецтва і спорту. Встановлено, що саме тривала історична тяглість зумовила формування чіткої структури танцю, кодифікацію техніки, партнерської взаємодії та музично-ритмічної організації.

Обґрунтовано, що придворні та соціальні танці стали фундаментом для виникнення європейського бального танцю як окремої системи. Вони сформували базові принципи руху, етикету, просторової композиції та музичної відповідності, які згодом були узагальнені в танцювальних трактатах і педагогічних моделях. Доведено, що поєднання народних традицій і придворної регламентації сприяло виникненню універсальної мови танцю, здатної до подальшої трансформації та адаптації в різних історичних контекстах.

У процесі дослідження встановлено, що формування базових технічних і композиційних принципів європейського бального танцю відбувалося шляхом поступової стандартизації рухів, темпоритмічних структур і партнерських моделей. Визначено, що кодифікація техніки у працях ренесансних і пізніших авторів стала підґрунтям для розвитку сучасних програм Standard і Latin, а також для появи єдиних вимог до якості виконання, музикальності та взаємодії у парі.

Доведено, що культурно-історичні чинники відіграли вирішальну роль в еволюції структури бального танцю. Зміни у світогляді, соціальних відносинах, естетиці тіла та ролі мистецтва в суспільстві безпосередньо

впливали на характер танцювальної пластики, емоційну виразність та композиційну логіку танцю. У результаті цього процесу бальний танець трансформувався з елементу придворного ритуалу у самостійну художню й спортивну дисципліну.

У роботі узагальнено організаційну систему сучасного європейського бального танцю та визначено ключову роль міжнародних федерацій WDSF і WDC. Обґрунтовано, що їх діяльність забезпечує стандартизацію техніки, правил суддівства, систему підготовки спортсменів і тренерів, а також збереження мистецьких традицій бального танцю. Встановлено, що співіснування спортивної та мистецької моделей розвитку сприяє динамічному оновленню танцювальної культури, зберігаючи її історичну спадкоємність.

Практична частина дослідження дозволила підтвердити теоретичні положення на прикладі хореографічної композиції «Час». Доведено, що сучасна бальна постановка може виступати засобом художнього осмислення універсальних філософських категорій, зокрема плину часу, змін життєвих етапів та цінності партнерської взаємодії. У ході аналізу композиції встановлено, що логічна драматургічна побудова, послідовна зміна танців (фокстрот, повільний вальс, танго, віденський вальс), музично-ритмічна відповідність і технічна цілісність забезпечують виразність художнього задуму та цілісність сценічного образу.

Обґрунтовано, що техніко-композиційні рішення у постановці «Час» ґрунтуються на принципах класичної європейської бальної школи, поєднаних із сучасним сценічним мисленням. Партнерська взаємодія у композиції постає як діалог, у якому техніка, музикальність і емоційна напруга формують єдину художню структуру. Кульмінаційний момент у вигляді підтримки після танго підкреслює драматургічний пік і символізує єдність та взаємну відповідальність партнерів.

У підсумку доведено, що європейський бальний танець є динамічною системою, здатною поєднувати історичну традицію, сучасну організаційну

модель та індивідуальне хореографічне мислення. Практичні результати дослідження можуть бути використані у педагогічній діяльності, тренерській практиці, створенні сценічних постановок і подальших наукових розвідках з проблематики структури, техніки та організаційного розвитку європейського бального танцю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вороновська, О. (2014). Танцювальна культура Відродження. Музичне мистецтво і культура.
2. Історія бального танцю. Dance KNUKIM.
3. Кіндер, К., & Головей, В. (2025). Танець в епоху Відродження: соціокультурний аналіз. *Fine Arts and Culture Studies*, 2, 229–237.
4. Коритна, А. І. (2022). Школа бальної хореографії КНУКіМ у сучасному науковому дискурсі. *Культура і сучасність: альманах*, № 1, 94–98.
5. Крись, А. (2020). Генеза та розвиток сценічного бального танцю (VIII ст. до н.е. – XVI ст. н.е.). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, 151–156.
6. Реверанс: етимологія. Горох: словники української мови.
7. Храброва, Г. (2017). Художня візія тілесності в епоху Відродження.
8. Шариков, Д. (2013). Хореографія Ренесансу: майстри танцю, перший балет і техніка. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 6, 129–136.
9. An American Ballroom Companion. Library of Congress.
10. Arbeau, T. (1967). *Orchesography*. Dover.
11. Ballroom dance. *Encyclopaedia Britannica*.
12. Ballroom dance. *Britannica*.
13. Brummel, J. (2016). *From Sin to Sensation*.
14. Caroso, F. (1581). *Il Ballarino*.
15. Dance Index. *Journal of Dance History*. New York: Dance Horizons.
16. Di Marco, A. (1991). Diobono Pompeo. *Dizionario Biografico degli Italiani*, 40.
17. Domenico da Piacenza. (1455). *The First Dancing Master's Manual*.
18. Early Dance Circle Resources. Early Dance Circle.
19. Early Modern Court Culture. Oxford Academic.
20. Esses, M. (1992). *Dance and Instrumental Diferencias in Spain*. New York: Pendragon Press.

21. Franko, M. (2022). *The Dancing Body in Renaissance Choreography*. Anthem Press.
22. Guglielmo Ebreo. (1993). *On the Practice or Art of Dancing*. Oxford: Clarendon Press.
23. Hanson, P. (2010). *Renaissance Clothing and Sumptuary Laws*.
24. *Historical Dance Reconstructions*. Dance in History.
25. *Historical Dance Reconstructions*. Dance in History.
26. *Historical Dance via Europeana*. CultureMoves.
27. *History of Ballroom Dancing*. Scribd.
28. International Olympic Committee. *DanceSport: Recognition History*. Available at: <https://olympics.com/ioc/dancesport>
29. McMains, J. (2006). *Glamour Addiction: Inside the American Ballroom Dance Industry*. Middletown: Wesleyan University Press.
30. Nevile, J. (2004). *The Eloquent Body*. Indiana University Press.
31. Nevile, J. (2021). Dance. In *Early Modern Court Culture*, 478–493.
32. *Nineteenth Century Social Dance*. Library of Congress.
33. *Nineteenth Century Social Dance*. Library of Congress.
34. Rebrikova, T. (2023). The role of ballroom dances in the formation of social skills and interpersonal development. *Baltic Journal of Legal & Social Sciences*.
35. *Reception of Nineteenth-Century Couple Dances*. OpenEdition.
36. *Reception of Nineteenth-Century Couple Dances*. OpenEdition.
37. Rameau, P. (1725). *Le Maître à Danser*. Paris.
38. *Renaissance Dance*. Library of Congress.
39. Renberg, L. (2022). *Women, Dance and Parish Religion*. Boydell & Brewer.
40. Renberg, L. (2023). *From Pulpit to Parish*.
41. Sachs, C. (1963). *World History of the Dance*. W.W. Norton.
42. *Short History of Social Dancing – 17th Century*. Histoire de Bal.
43. Silvester, V. (1928). *Modern Ballroom Dancing*. London: Herbert Jenkins.

44. Sim, C. (2011). Renaissance Court Dance in Italy and France.
45. Sizonenko, V. Historical development of ballroom dances of the European program: comparative analysis. ResearchGate.
46. Social Dance Treatises Collection. Europeana.
47. The Dancing Mania: An Epidemic of the Middle Ages.
48. Vetrinska, A. Systematization of ballroom dance standards in the 20th century. ResearchGate.
49. Wittmer, B. (2017). Partner Dancing: A Proposal for a Dialog. Rio de Janeiro.
50. World DanceSport Federation. History. Available at:
<https://www.worlddancesport.org/About/WDSF/History>

Додатки:**реквізит****танцювальна пара**